

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ
ОСВІТИ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
У 2026 / 2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ**

Харків 2026

Друкується за рішенням науково-методичної ради НМЦ ПТО у Харківській області від 29.06.2026, протокол №4.

Розробник (автор): *Олена ДІДЕНКО*, методист НМЦ ПТО у Харківській області

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ. – Харків: НМЦ ПТО у Харківській області, 2026. – 24 с.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до нормативно-правових документів щодо дотримання вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах освіти і призначені для керівних та педагогічних працівників з метою створення та підтримання в ЗПО безпечного освітнього середовища з дотриманням основних принципів його формування.

Рецензент:

Юлія ДАВИДОВА, заступник директора НМЦ ПТО у Харківській області

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	7
II. ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	9
III. УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИМИ, ЕКОЛОГІЧНИМИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИМИ АСПЕКТАМИ БЕЗПЕКИ.....	13
IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ В УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	16
ДОДАТКИ:	
<i>Додаток 1. Безпеківі аспекти та організація освітнього процесу в ЗПО у 2026/2027 н.р.....</i>	<i>19</i>
<i>Додаток 2. Пам'ятка «Пріоритетні вектори створення безпечного освітнього середовища в ЗПО»</i>	<i>20</i>
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21

ВСТУП

Методичні рекомендації розроблені відповідно до основних законодавчих актів з охорони праці, нормативно-правових документів щодо дотримання вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності (далі – БЖД) у закладах освіти, рекомендацій Міністерства освіти і науки України та Державної служби якості освіти щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року, опалювального сезону, питань цивільного захисту.

Мета – допомогти керівним та педагогічним працівникам закладів професійної освіти (далі – ЗПО) формувати і підтримувати безпечне освітнє середовище у різних форматах навчання залежно від безпекової ситуації, дотримуючись основних принципів: домінування життя людини як головної цінності, регіональної специфіки, комплексності оцінки ризиків, максимальної ефективності.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В умовах воєнного стану безумовним пріоритетом є створення та підтримання безпечного освітнього середовища, що гарантує право здобувачів освіти на нешкідливі умови навчання. Навіть після завершення війни формування безпечного освітнього середовища залишиться ключовою відповідальністю керівників ЗПО, що буде визначатися перед кожним навчальним роком. Робота над створенням освітнього середовища ніколи не припиняється з досягненням певного результату. Це динамічний, неперервний цикл, який вимагає:

- оперативного реагування на нові виклики та загрози сьогодення;
- активного пошуку інноваційних можливостей та ресурсів;
- постійної генерації нових ідей, правил та алгоритмів дій.

Головні принципи, якими необхідно керуватися при формуванні безпечного освітнього середовища в ЗПО, зображено на рис. 1.

Рис. 1. Принципи безпечного освітнього середовища

- **Принцип домінування життя людини як головної цінності** визначає модель мінімальної (необхідної) безпеки та максимально усуває ризики, що загрожують життю як дітей, так і дорослих.
- **Принцип регіональної специфіки** передбачає облік небезпек і можливих надзвичайних ситуацій у регіоні (місті, області, районі) під час організації системи безпеки освітнього середовища.
- **Принцип комплексності оцінки небезпек (ризиків)** задає методiku оцінки різних педагогічних (освітніх) ризиків (зовнішніх і внутрішніх) на основі комплексного, системно-синергетичного підходів.

- **Принцип міні-максі** визначає досягнення максимального ефекту безпеки за наявності мінімуму ресурсного забезпечення.
- **Принцип максимальної ефективності** втілює управління системою заходів і створення педагогічних умов, спрямованих на забезпечення максимальної безпеки освітнього середовища й закладу освіти.

Факторами, що впливають на безпечне середовище є: спілкування, пересування, психологічний клімат, умови праці, інформаційний простір.

Формування безпечного середовища ЗПО – це створення таких умов освітнього процесу, що забезпечать захист від фізичної, майнової та психологічної шкоди шляхом забезпечення безпечних умов праці та навчання, комфортної взаємодії, відсутності насильства та дискримінації.

II. ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX, який набув чинності 12.09.2025, чітко визначає, що створення безпечного та нешкідливого освітнього середовища є не просто вимогою, а важелем організації освітнього процесу.

Забезпечення безпеки та нешкідливості – це наскрізна відповідальність закладу, яка інтегрована у права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу. Саме керівники несуть відповідальність за дотримання цих прав і обов'язків. У Законі визначено, що ЗПО має зобов'язання (ст. 13): організовувати освітній процес виключно у безпечному освітньому середовищі. При цьому обов'язково враховувати:

- вікові та індивідуальні категорії здобувачів освіти (фізичний, психічний, інтелектуальний розвиток, стан здоров'я);
- особливі освітні потреби та протипоказання;
- специфіку професій та кваліфікацій, за якими здійснюється навчання.

Закон надає здобувачам освіти ключові права, які вимагають від керівництва ЗПО відповідних гарантій, але не покладає на них конкретні обов'язки (ст. 20). Ключовими правами є право на повагу, захист та гідні умови:

- безпечні та нешкідливі умови навчання та праці;
- захист під час освітнього процесу від:
 - приниження честі та гідності;
 - будь-яких форм насильства, експлуатації та булінгу (цькування);
 - дискримінації за будь-якою ознакою;
- безкоштовний доступ до інформаційно-комунікаційних ресурсів, що використовуються у навчанні.

Також Законом визначено ключові обов'язки. Здобувачі освіти зобов'язані нести відповідальність за:

- відповідальне та дбайливе ставлення до власного здоров'я, оточуючих та довкілля;
- неухильне дотримання (зокрема під час практики) вимог законодавства щодо охорони праці, безпеки життєдіяльності, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Закон гарантує права педагогічних та інших працівників, що безпосередньо впливають на якість освітнього середовища (ст. 24):

- безпечні та здорові умови праці;
- захист професійної честі та гідності;
- належні умови праці та медичне обслуговування.

На рис. 2 представлено типи загроз та причини їх виникнення в освітньому середовищі.

Загрози та їх причини в освітньому середовищі

Рис. 2. Причини загроз в освітньому середовищі

Наприклад, фізична та майнова шкода виникає при недотриманні вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм. До юридичних наслідків призводить недотримання законодавства щодо: кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, а фізичне та/або психологічне насильство, приниження честі, гідності, поширення неправдивих відомостей впливає на моральний та психологічний стан учасників освітнього процесу.

Дотримання вимог нормативно-правових актів є підґрунтям для організації роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності та створення безпечного середовища у ЗПО. Визначальним для дотримання вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності у ЗПО є наведений нижче перелік нормативно-правових актів та методичних рекомендацій:

- Кодекс цивільного захисту України;
- Кодекс законів про працю України;
- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про охорону праці»;
- Наказ МОНУ «Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України» від 15.08.2016 №974: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16#Text>;
- Наказ МОНУ «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в уста-

новах і закладах освіти» від 26.12.2017 №1669:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18#Text>;

➤ Наказ МОНУ «Про затвердження Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України» від 18.04.2006 №304 (у редакції наказу МОНУ від 22.11.2017 №1514): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-06#Text>;

➤ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві від 17.04.2019 №337 (із змінами, внесеними згідно з постановами КМУ): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text>;

➤ Інструктивно-методичні матеріали МОНУ щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року та опалювального сезону з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності (лист МОНУ від 11.07.2022 №1/7707-22: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/661/694/405/661694405a453658024582.pdf>);

➤ Листи МОНУ від 14.05.2026 №1/10243-26 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2026/27 року» та від 24.08.2026 №1/18086-26 «Про організацію освітнього процесу в закладах професійної освіти у 2026/2027 навчальному році»;

➤ Рекомендації Державної служби якості освіти, які допоможуть керівникам закладів освіти організувати безпечне освітнє середовище і в очному, і в дистанційному, і у змішаному форматах навчання, а також ефективніше змінювати формати залежно від безпекової ситуації: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/>;

➤ Рекомендації щодо використання альтернативних методів оповіщення у разі відсутності стаціонарного електроживлення сирен оповіщення: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/mobilizaciyna-robota/2024/07/09/Rekomendatsiyi.shchodo.vykorystannya.alternatyvnykh.metodiv.opovishchennya-0.07.2024.jpg>;

➤ Методичні рекомендації щодо попередження та недопущення вчинення терористичних актів: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/mobilizaciyna-robota/2025/15-10-2025/dodatok-metodicni-rekomendaciyi.pdf>

Інструктивно-методичні матеріали визначають ключові пріоритети підготовки закладів освіти до нового 2026/2027 н.р. та опалювального сезону в умовах воєнного стану. Головним завданням для керівників усіх рівнів залишається створення безпечного освітнього середовища та забезпечення сталого функціонування закладів навіть у разі блекаутів (забезпечення резервними джерелами живлення), дотримання вимог пожежної безпеки).

Для організації очного навчання продовжиться робота з розширення фонду захисних споруд. Укриття повинні відповідати нормам ДБН, бути доступними для маломобільних груп населення та забезпечені водою, вентиляцією, обігрівом та інтернетом. МОНУ рекомендує використовувати [платформу «Моя Фортеця»](https://fortetsia.gov.ua/) <https://fortetsia.gov.ua/> для належної організації захисних споруд. Якщо місткість укриття не дає змоги одночасно розмістити всіх учасників освітнього

процесу, рекомендується передбачати позмінну організацію занять або інші безпечні моделі поєднання очного та дистанційного навчання.

У пріоритеті облаштування або добудова захисних споруд (сховищ, найпростіших укриттів), а також дотримання норм щодо їх вентиляції, пожежної безпеки, доступності та евакуаційних виходів, інтернету.

Безпека кожного учасника освітнього процесу – це головне завдання, що вимагає злагодженої роботи та оперативного реагування на виклики воєнного часу.

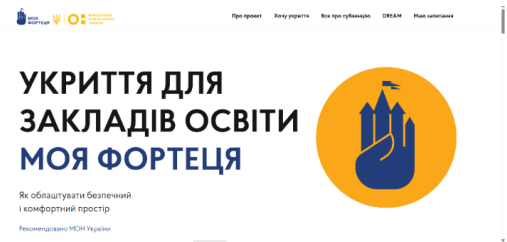
Вагомі аспекти безпеки під час організації освітнього процесу в закладах професійної освіти у 2026/2027 н.р. зазначено у додатку 1.

З метою своєчасного попередження та недопущення терористичних актів на територіях об'єктів освіти необхідно керуватися методичними рекомендаціями, відповідно до листа Директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України від 17.10.2025 №5/2463-25, листа Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України від 10.10.2025 №5/1-1754.

Методичні рекомендації включають:

- алгоритм дій посадової особи при отриманні інформації про вчинення (загрозу вчинення) діяння з ознаками терористичного акту;
- порядок дій при виявленні підозрілого предмету, з ознаками вибухового пристрою;
- порядок дій при надходженні погрози терористичного характеру телефоном;
- порядок дій при надходженні погрози терористичного характеру в письмовій формі;
- порядок дій у випадку вибуху на території об'єкта;
- порядок дій при одержанні сигналу про евакуацію.

Також доцільно розглянути шляхи вдосконалення фізичної охорони об'єктів освіти, які використовуються для проведення заходів із залученням значної кількості учасників освітнього процесу, та працівників, забезпечити розміщення на інформаційних стендах зазначених об'єктів відповідних пам'яток, проведення роз'яснювальної роботи та доведення до відома персоналу основних правил поведіння у вказаних ситуаціях.

ІІІ. УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИМИ, ЕКОЛОГІЧНИМИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИМИ АСПЕКТАМИ БЕЗПЕКИ

Закон України «Про професійну освіту» передбачає глибоке розуміння ключових аспектів безпеки. Сучасне безпечне освітнє середовище вимагає управління соціально-психологічним, екологічним та інформаційним вимірами. На рис. 3 представлена схема аспектів безпеки, яка демонструє створення в ЗПО атмосфери, де повністю виключені прояви насильства (булінг, цькування) та дискримінації. Це основа для емоційного благополуччя, вільного розвитку та дотримання прав усіх учасників освітнього процесу.

Складовими психологічно безпечного освітнього середовища є:

- комфортна та конструктивна взаємодія;
- гарантоване дотримання прав усіх учасників;
- проведення адаптаційних заходів, особливо для внутрішньо переміщених осіб.

4 ключові ознаки соціально і психологічно безпечного освітнього середовища це:

1. Якість міжособистісних взаємин, яка визначається позитивними факторами: довіра, доброзичливість, взаємне схвалення, толерантність.
2. Захищеність в освітньому середовищі всіх учасників освітнього простору. Кожен учасник повинен не лише знати, що є насильством, а й володіти навичками мінімізації ризиків та створення внутрішньої безпеки.
3. Комфортність: оцінка позитивних емоцій, почуттів та переживань, що домінують у процесі взаємодії дорослих та дітей.
4. Задоволеність освітнім середовищем, задоволення базових потреб здобувачів у: допомозі та підтримці, збереженні та підвищенні їхньої самооцінки, пізнанні та діяльності, розвитку здібностей та можливостей.

Ключові аспекти безпеки

Рис. 3. Ключові аспекти безпеки для створення комфортного безпечного освітнього середовища

Основною характеристикою процесу взаємодії усіх учасників освітнього середовища є особистісно довірливе спілкування, відсутність якого спричиняє такі негативні наслідки, як:

- небажання висловлювати власну думку;
- негативне ставлення до себе (втрата особистої гідності);
- ігнорування особистих проблем та труднощів інших;
- неуважність до прохань та пропозицій.

Екологічно безпечне освітнє середовище – це система психолого-педагогічних умов, які забезпечують захищеність особистості від негативного впливу всіх екологічних факторів, включаючи навколишнє середовище та внутрішній простір закладу.

Масове застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті здійснює глобальний вплив на особистість, але несе й значні ризики. Основна загроза – проникнення в освітній простір великого обсягу недостовірної, сумнівної чи агресивної інформації, що може сприяти виникненню насильства, булінгу та кібербулінгу. Завдання педагогів – застосовувати ефективні механізми захисту та впроваджувати в ЗПО освітні програми, спрямовані на формування критичного мислення здобувачів професійної освіти та безпечної поведінки у цифровому просторі.

Створення безпечного освітнього середовища в закладах освіти потребує комплексного та багатовекторного стратегічного підходу (рис. 4). Це передбачає нерозривне поєднання нормативно-правового забезпечення, ефективної практичної діяльності та цілеспрямованого формування сталої культури безпеки серед усіх учасників освітнього процесу.

Нормативно-правове та організаційне підґрунтя забезпечують підходи: глибоке вивчення нормативно-правової бази, створення та регулярне оновлення внутрішніх нормативних актів закладу, що відповідають чинним державним вимогам, дотримання санітарно-гігієнічних норм, якості приміщень, обладнання.

Рис.4. Комплексний підхід до безпеки: соціально-психологічний, екологічний та інформаційний виміри

Безпека неможлива без усвідомленої поведінки всіх учасників. Виховання культури безпеки – невід'ємна частина освітнього процесу.

Одним із кроків до формування культури безпеки життєдіяльності в учасників освітнього процесу, ключовим інструментом для інтеграції принципів безпеки та захисту особистості у ЗПО є запровадження [Кодексу безпечного освітнього середовища](#) (КБОС).

Кодекс безпечного освітнього середовища – це внутрішній, спільний документ, положення якого розробляються всіма учасниками освітнього процесу. Функції КБОС та їх зміст подано у табл.1.

У КБОС визначають критерії фізичної, психологічної, соціальної, інформаційної безпеки здобувачів освіти, відповідно до яких і розробляють конкретні дії, визначають заходи, процедури, що допоможуть учасникам освітнього процесу у випадках ризиків та загроз. У документі чітко прописують дії, що стосуються захисту дітей від загроз, ризиків під час перебування у закладі освіти та рекомендації щодо забезпечення комфортних умов життєдіяльності здобувачів освіти та педагогів.

Таблиця 1.

**Функції та положення Кодексу безпечного освітнього середовища
в закладі освіти**

Функції	Положення КБОС
<i>Регулювання діяльності</i>	Регулює діяльність закладу освіти щодо запобігання порушення права особистості на безпеку.
<i>Визначення критеріїв</i>	Встановлює чіткі критерії для всіх вимірювань безпеки: фізичної, психологічної, соціальної та інформаційної.
<i>Підтримка та втручання</i>	Визначає способи підтримання здорової атмосфери та алгоритми втручання в ситуації, що загрожують життю, здоров'ю та благополуччю особистості.
<i>Практичні дії</i>	Чітко прописує дії, що стосуються захисту дітей від загроз і ризиків під час перебування в закладі освіти.
<i>Рекомендації</i>	Включає рекомендації щодо забезпечення комфортних умов життєдіяльності здобувачів освіти та педагогів.

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ В УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Рушійною силою формування безпечного та підтримуючого середовища взаємодії учасників освітнього процесу, де безпека, якість та довіра – незмінні цінності, стає виховання культури безпеки та охорони праці. Заходи, які необхідно впроваджувати в ЗПО з цією метою є наступні:

- інтеграція тем безпеки в предмети;
- проведення тематичних тижнів, присвячених пожежній безпеці, кібербезпеці тощо;
- організація тренінгів та семінарів із залученням фахівців для проведення тренінгів з надання першої допомоги, пожежної безпеки, безпечного поведіння в інтернеті тощо;
- створення сторінки БЕЗПЕКИ з корисною інформацією на сайті закладу освіти;
- співпраця педагогів з батьками щодо розробки та проведення заходів, пов'язаних з безпекою та залучення здобувачів освіти до розробки та реалізації заходів щодо безпеки;
- знання нормативно-правового підґрунтя організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- розробка та затвердження локальних документів закладу освіти: правил внутрішнього трудового розпорядку, інструкцій, правил поведінки під час освітнього процесу, положень про запобігання, протидію і порядок захисту від різних форм насильства та жорстокого поведіння, про цифрову безпеку закладу освіти;
- забезпечення безпечних умов для навчання та роботи учасникам освітнього процесу.

Вимоги охорони праці та безпеки життєдіяльності викладаються у правилах та інструкціях: правилах пожежної безпеки, обережного поведіння з електрикою, правилах дорожнього руху, правилах і нормах поведінки на воді, інструкціях з безпеки під час проведення занять із фізичної культури і спорту, правилах надання домедичної допомоги, правилах поведінки під час виявлення вибухонебезпечних предметів тощо.

Алгоритм досягнення безпечного та здорового освітнього середовища та формування культури безпеки в ЗПО представлено на рис. 5.

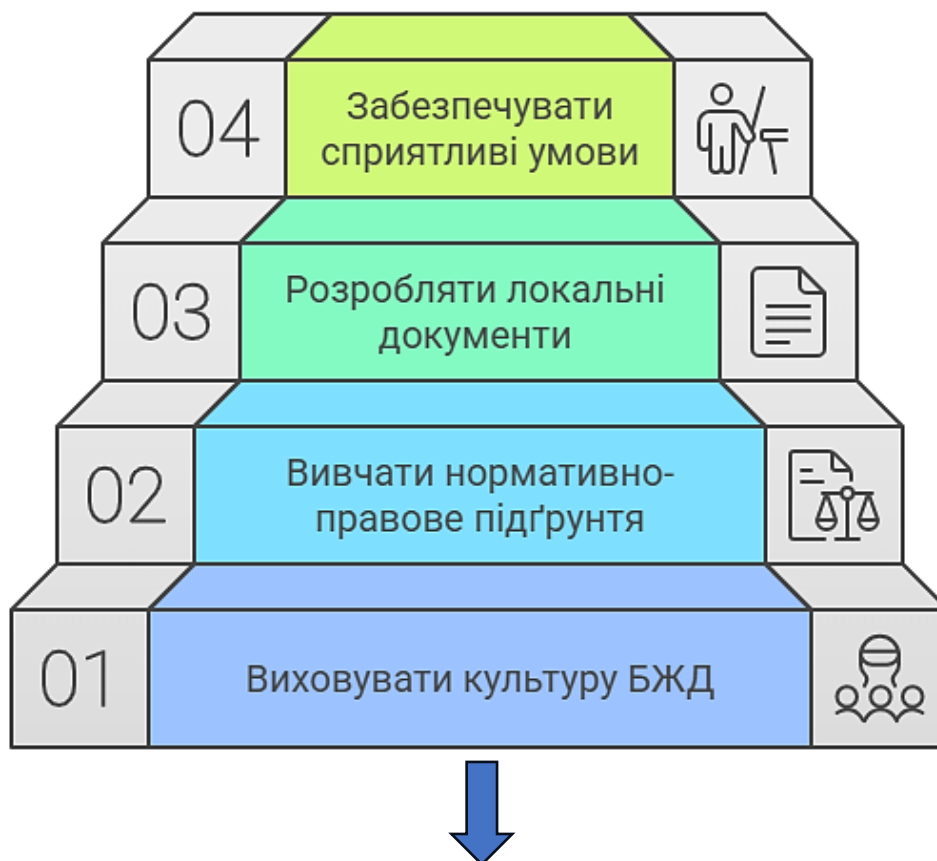

Рис. 5. Алгоритм досягнення безпечного освітнього середовища в ЗПО

Для того, щоб рухатись у правильному напрямку щодо досягнення безпечного освітнього середовища, охопивши всі сфери безпеки у закладі професійної освіти, рекомендовано скористатися пам'яткою «*Пріоритетні вектори створення безпечного освітнього середовища в ЗПО*» (додаток 2).

Таким чином, формування безпечного освітнього середовища в закладах професійної освіти у 2026/2027 навчальному році є динамічним, неперервним циклом та безумовним пріоритетом, що базується на принципах домінування життя як головної цінності, регіональної специфіки, комплексної оцінки ризиків.

Цей процес спирається на діючу нормативно-правову базу зокрема, Закон України «Про професійну освіту» та вимагає від керівних і педагогічних працівників комплексного забезпечення умов праці й навчання, розширення фонду захисних споруд, готовності до роботи в умовах блекаутів і суворого дотримання вимог цивільного захисту та пожежної безпеки.

Управління безпекою охоплює взаємопов'язані виміри: фізичний, екологічний, інформаційний та соціально-психологічний, пріоритетами яких є створення атмосфери довіри, комфортної взаємодії та підтримки, а також повне виключення булінгу, дискримінації та будь-яких форм насильства.

Дієвими інструментами досягнення цієї мети є усвідомлення учасниками освітнього процесу потреби дотримуватися порядку створення безпечного та здорового середовища, а також виховання стійкої культури безпеки.

Безпекові аспекти та організація освітнього процесу в закладах професійної освіти у 2026/2027 навчальному році

(Відповідно до листа МОНУ від 24.08.2026 № 1/18086-26)

1. Безпека та безперервність навчання під час тривог і блекаутів

- **Актуалізація алгоритмів:** перегляд та оновлення порядку дій учасників освітнього процесу у разі тривалих повітряних тривог, перебоїв з електропостачанням та зв'язком.
- **Резервні канали зв'язку:** визначення альтернативних способів комунікації з педагогами та здобувачами освіти.
- **Офлайн-доступ:** забезпечення сталого доступу до необхідних навчальних матеріалів без підключення до мережі Інтернет.
- **Оперативне коригування:** готовність до швидкої зміни розкладу занять та використання резервних джерел живлення для критично важливої інфраструктури закладу.

2. Підготовка до осінньо-зимового періоду (ОЗП) та енергоефективність

- **Комплексні заходи:** забезпечення належної підготовки систем опалення до роботи взимку.
- **Автономність:** обов'язкова перевірка готовності резервних джерел живлення.
- **Енергозбереження:** оптимізація використання енергоресурсів у закладі освіти.

3. Гнучке планування графіку та адаптація до температурних умов

- **Зміщення канікул:** розгляд можливості перенесення частини канікулярного періоду на найбільш холодні місяці року із подальшим продовженням занять і завершенням навчального року в пізніші строки.
- **Коригування графіків (2-й і 3-й курси):** можливість початку занять раніше 1 вересня та залучення суботніх днів у теплий період року (з урахуванням безпекової та енергетичної ситуації в регіоні).

Важливо: Усі рішення щодо зміни графіка приймаються виключно з дотриманням трудового та освітнього законодавства, норм навчального навантаження, часу праці й відпочинку, а також із належним документальним оформленням змін.

ПАМ'ЯТКА

ПРІОРИТЕТНІ ВЕКТОРИ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Дотримання основних напрямів допоможе забезпечити безпечне та комфортне освітнє середовище в ЗПО, яке сприятиме збереженню здоров'я, розвитку та успішності всіх учасників освітнього процесу.

Інфраструктура та обладнання

- ☐ Дотримання рівня безпечності території закладу освіти та розташування будівель, приміщень, споруд (облаштування з урахуванням архітектурно-планувальних аспектів і сучасних педагогічних принципів, відповідність інженерного обладнання будівель вимогам безпеки, дотримання вимог механічного опору та стійкості будівель, споруд), облаштування надійних укриттів, забезпечення резервними джерелами живлення.
- ☐ Приведення у відповідність до чинних стандартів, правил, норм з охорони праці інженерно-технічних комунікацій, устаткування, обладнання закладу.
- ☐ Забезпечення функціонування електро- і пожежної безпеки відповідно до законодавчих та НПА: Кодексу цивільного захисту України, Правил пожежної безпеки в Україні, Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти в Україні, Правил експлуатації та типові нормами належності вогнегасників, Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів (ПТЕ), Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів.
- ☐ Створення санітарно-гігієнічних умов (дотримання повітряно-теплогового режиму у приміщеннях закладу освіти, рівень облаштування та утримання санвузлів) для організації навчання, виховання, праці відповідно до: Закону України «Про охорону праці», Закону України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», Положення МОН (Наказ № 1669.)
- ☐ Забезпечення освітнього простору сучасними засобами навчання.

Психологічний комфорт

- ☐ Створення комфортного освітнього середовища із сприятливим мікрокліматом у колективі закладу освіти з дотриманням компонентів соціальної та психологічної безпеки.

Педагогічна складова та соціальна безпека

- ☐ Забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників.
- ☐ Адаптація навчальних планів під індивідуальні потреби здобувачів освіти.
- ☐ Створення умов для впровадження інновацій в освітній процес.
- ☐ Створення умов для рівних можливостей здобувачів професійної освіти з різними потребами та з різних соціальних груп.

Безпека та захист

- ☐ Забезпечення наявності охорони території та відеоспостереження для дотримання безпеки, системи контролю доступу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про професійну освіту» № 4574-IX (Прийняття від 21.08.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20/conv#n3>
2. Інструкції щодо облаштування укриттів (проект «Моя фортеця»). URL: <https://fortetsia.gov.ua/>
3. Лист МОНУ від 14.05.2026 №1/10243-26 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2026/27 року». URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/civilniy-zahist/2026/14-05/1list-mon-vsim-rekomendaciyi-po-pidgotovci-zakladiv-osviti-2026-27.pdf?_cf_chl_tk=Wt2mXrG244yGxbitrXDxUmnUAjHKZ73yVin2yAi0Jc4-1788349858-1.0.1.1-MUPCl.ue6h8YA1SAwaYGCKieKpxEK9yHe6SqLtDqFaA
4. Лист МОНУ від 24.08.2026 №1/18086-26 «Про організацію освітнього процесу в закладах професійної освіти у 2026/2027 навчальному році». URL: https://osvita.ua/doc/files/news/977/97742/Lyst_MON_24.08.2026_1_18086-26.pdf
5. Методичні рекомендації щодо попередження та недопущення вчинення терористичних актів. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/mobilizaciyna-robota/2025/15-10-2025/dodatok-metodicni-rekomendaciyi.pdf>
6. Рекомендації щодо використання альтернативних методів оповіщення у разі відсутності стаціонарного електроживлення сирен оповіщення. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/mobilizaciyna-robota/2024/07/09/Rekomendatsiyi.shchodo.vykorystannya.alternatyvnykh.metodiv.opovishchennya-0.07.2024.jpg>
7. Цюман Т.П., Бойчук Н.І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. К.: 2018. 56 с.

[illegible]

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
У 2026 / 2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ**

Головний редактор:

Заступник головного редактора:

Редактор:

Технічний редактор:

Члени редакції:

Тетяна РУСЛАНОВА

Юлія ДАВИДОВА

Ольга ГОРЄНKOBA

Олена ЯКОВЕНКО

Зінаїда НАЗАРЕЦЬ,

Владлена ДРОБНА

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області
61121 м.Харків, вул. Владислава Зубенка, 37, 4 поверх

E-mail: pr.nmc@ptukh.org.ua

<https://www.facebook.com/groups/162399237723984/>

